

drift, hvor onffeltigt og vigtigt det end kunde være for hende, og tillige faae den Mand, hendes Hjerte onffer sig. En æret Rigsdagsmand sagde, at hun kan tage en Skomager; men det er for det Første ikke sagt, at hun kan faae netop en Skomager, og det er dernæst ikke sagt, at hun kan finde en Skomager med den nødvendige Dygtighed og Driftscapital. Jeg indrømmer, at der en Forskjel mellem Fæsteeften og Borgermandsøften, idet at ingen privat Trediemand kan blande sig saaledes ind i det sidste Forhold som i det første; det troer jeg imidlertid er en Forskjel, som er mere abstract end virkelig practisk. Jeg troer, at, naar Talen kun er om, hvad jeg synes den kun er om, og hvorved det forekommer mig, at Discussionen er bleven i høi Grad materiel, hvilket jo forøvrigt ikke kan undgaaes i en Discussion, der dreier sig om materielle Forhold — jeg siger, at naar Talen kun er om at skaffe Enken en Mand, for at faae Bedriften bestyret, saa vil hun i Regelen ligesaa let kunne finde en saadan, som f. Ex. Skomager-Enken kan finde en Mand til at bestyret Værksted. Forholdene vise, at en Fæste-Enke har Tilbud paa Tilbud, det er overmaade sjældent, at hun ikke kan blive gift; jeg vil indrømme, at Betingelserne kunne være haarde, men dog ikke haardere for hende og hendes nye Mand end for enhver ny Fæster. Desuden maa jeg formene, at hun — ligesaa godt som en anden Enke, der sidder i borgerlig Næring — kan i de fleste Tilfælde drive sin Gaard selv ved en dygtig Karls Hjælp. Under alle Omstændigheder har Fæste-Enken een Fordeel, som mig bekendt næsten ingen anden Enke har, hun kan faae en Afstaaelse, en Afstågt, som i de allerfleste Tilfælde vil være hende en tilstrækkelig Livsforsørgelse, om man vil, Livspension (En Stemme: Ikke uden Godseierens Tilladelse). Den kan hun faae (Hvor er det tilladt?). Det vil Godseieren neppe nogenstinde nægte (Jo!). Det troer jeg ikke. Hun kan jo nemlig sidde ugift, saa faaer han ingen Indfæstning; men naar hun vil fratrage Gaarden, og der staaer en Mand, som vil overtage den, hvoraf følger, at Godseieren kan faae en ny Indfæstning og maaskee for høiet Landgilde, hvad skulde da bevæge denne

til i Regelen ikke at gaae ind derpaa? (En Stemme: Men der er ingen Regel uden Undtagelse). Jeg taler ikke om Undtagelserne. Jeg kan derfor ikke, idet jeg meget godt indseer, at en Foranstaltning som den foreslaaede i mange Tilfælde vilde afværge meget Dndt og have meget gavnlige Følger, for Diebliffet erkjende, at der er en saadan Nødvendighed tilstede, at man derfor skulde gaae ind paa en saa gennemgribende Foranstaltning. Men dertil kommer, at det for mig stiller sig saaledes, som om Lovforslaget, idet det som Lov ganske vist vilde kunne gavne Enkelte i enkelte Tilfælde, i det Hele kun vil være til ringe Gavn, men derimod virke skadeligt, eller i det Mindste meget betænkeligt for Bondestanden, netop i det nærværende Tidspunkt. Det er jo klart — ja, en æret Rigsdagsmand ryster paa Hovedet, men det er maaskee, fordi han tænker paa de nu bestaaende Fæstecontracter; men jeg gaaer altid ud fra, at man ikke kan anvende Lovforslaget paa de nærværende Fæstecontracter, men kun paa de tilkommende, og naar man holder sig dertil, saa forekommer det mig for det Første klart, at det kun vil faae en ringe Anvendelse; thi alle Fæstere efterlade dog ikke Enker, og alle Enker attraae ikke at gifte sig, og mange af de Enker, der attraae at gifte sig, ville meget let kunne faae en Mand, der strax baade kan og vil fæste; det er altsaa kun et ringe Antal Enker, som Lovforslaget vil komme tilgode. Men dertil kommer, at i samme Diebliff, at man paa denne Maade forandrer Livsfæstet, i samme Diebliff vil Godseieren ogsaa vide ved Indfæstningen og Landgildet at holde sig skaldesløs, saa at enhver Fæster kan komme til ved Indfæstningen og Landgildet forud at betale en eventuel Fordeel, som det aldeles ikke er sagt, at han eller rettere hans Enke nogenstinde vil komme til at opnaae. Idetmindste vil Godseierne ved en saadan Forandring af Fæstebestidelsen kunne finde et nyt og for Mange autageligt Paastud for den stadig stigende Indfæstning. Det er ikke ubekjendt, at Fæstebondestanden for Diebliffet, efterat Fæstesagen er bragt til det Standpunkt, hvorpaa den nu er, befinder sig i en farlig Stilling; Godseieren, naar han kun tager Hensyn